

1. מוסטפה ענאבי אל נחאשה
2. עומי גבריל גזאוי
3. מוחמד נביל עאתל
4. אברהים ג'מיל דנדיסי
5. ג'מיל בדר
6. מוחמד חוסיין תמימי
7. יצחק עירחמן איסמעיל סמוך
8. עג'אני רובין אל אחמר
9. ד"ר פאזי אל קראקה
10. סלאח מוסר ירמור
11. ד"ר מוחמד נאסרי דין נאסרי דין

נגד

1. שר הביטחון
2. המפקד הצבאי לאזור יהודה והשומרון

בית המשפט העליון בשבתו כבית-משפט גבוה לצדק
[29.4.81]

לפני השופטים מ' בן-פורת, א' ברק, ד' לוין

העותרים, שהם תושבי חברון, מבקשים בעתירתם לצוות על המשיבים לסלק מבית "הדסה" אשר בחברון את היהודים המחזיקים בו, וזאת משני סעמים: (א) היהודים הנם מסיגי גבול בנכס; (ב) יושבי הבניין מתנכלים לתושבי העיר.

בית המשפט הגבוה לצדק פסק:

א. תפקידו העיקרי של הריבון בשטח המוחזק הוא לשמור על התוק והסדר, וזאת עליו לעשות גם בהעדר כל תלונה מצד תושבו המקום.

ב. לעותרים, פרט לעותר הרביעי (שבזכויותיו ליהנות ממעמד של דיר מוגן באין מפריע מודים המשיבים), אין כל זכויות קניניות בבית "הדסה", וזי בכך כדי לדחות את העתירה.

עתירה למתן צו-על-תנאי העתירה נדחתה.

פ' לנגר — בשם העותרים;

ד' בייניש, מנהל מחלקת בג"צים בפרקליטות המדינה — בשם המשיבים.

החלטה

השופטת מ' בן-פורת: העתירה לצרעליתנאי, שהגישו ראש עיריית חברון וחברי מועצתה יחד עם כמה מתושבי עיר זו נגד שר הביטחון והמפקד הצבאי ביהודה ושומרון, עתירה, שתמציתה היא מתן הוראה למשיבים לסלק מבית "הדסה" את היהודים המחזיקים בו, הועברה בשעתה לדיון לפני הרכב של שלושה שופטים בנוכחות באת-כוח היועץ המשפטי לממשלה. ביום הדיון (29.4.81), לאחר ששמענו טענות מפי הגברת פליציה לנגר, פרקליטתם המלומדת של העותרים, ואת תגובתה של הגב' בייגיש, שטענה למשיבים, הודענו כי

"לאור הצהרת באת כוח המשיבים שנקטו צעדים כדי להבטיח שמירה על החוק והסדר וכל תלונות התושבים נגד המחזיקים בבנין, הדסה' יטופלו בדחיפות וביעילות — ומאחר שלא מצאנו יסוד לשאר הטענות — אנו מחליטים לדחות את העתירה".

להלן נימוקינו במלואם.

טענות העתירה הן בעיקרן שתיים:

(א) יש לראות באותם יהודים מסיגי גבול גרידא, הן משום שהבעלים של הבניין (אשר לטענת העותרים הגם הקהיליות היהודיות, באמצעות שלושה נאמנים) לא הקנו להם זכות להחזיק במקום, והן משום שהאפוטרופוס הירדני על רכוש האויב השכיר בזמנו את הבניין בדריירת מוגנת לסוכנות הסעד והתעסוקה לפליטים (להלן — סוכנות הסעד);

(ב) המחזיקים בבניין מתנכלים לתושבי העיר, בעיקר לאלה שבקרבת מקום, כשמתרתם המוצהרת. המשתמעת היא להפחיד ולהרחיק תושבים כדי לממש את זכותם כביכול להתנחל בעיר זו.

2. טענות ההתנכלות, במידה שהיו ספציפיות וברורות, נראות לנו בחלקן כבדות משקל. מתוך אלה נביא שתי דוגמאות, הבולטות מכולן: (א) מעשה בהריסת חלק מהתקרה של חנות בבית "הדסה", המחזקת בידי העותר הרביעי כדייר מוגן על-פי חוזה עם הממונה על הרכוש הנטוש. בתלונתו של העותר לפני הממשל נאמר, שלמחרת חג הפורים מצא, שהתקרה התמוטטה. "ההסבר", שניתן לו על-ידי יושבי הקומה מעליו, היה, שזו תוצאה מקרית מריקודים לרגל החג. בתחילה היסס העותר אם להתלונן. אחר כך הדגיש, שעם תיקון הנזק יעבור על התקרת לסדר היום. ברם, למחרת (בתלונה נוספת במשטרה) מסר, שגם הסחורה נעלמה. הוא הוסיף וסיפר, שיושבי הבניין דחפוהו והאיצו בו למסור את החנות לחזקתם, בטענה שבעבר היה זה חדר המדרגות המקורי, שהוביל לבית הכנסת. תלונה זו, שהיא רצינית בעינינו, לא זכתה לטיפול מתאים. מסתבר מהדעות המשיבים, כי לאחר שהתקרה תוקנה, התיק נסגר. ההסבר, כאילו ביקשו בדרך זו להרגיע

את הרוחות, רחוק מלהגית את הדעת. (ב) המשיבים מודים, כי באחד הימים, בשנת 1975, נכנסו כמה יהודים למרפאת השיניים של העותר התשיעי והתפללו שם. הלקוחות המבוהלים נסו על נפשם. כוחות הצבא, שהוזעקו למקום, עצרו את המתפללים. אחד מהם אף הורשע בדין ונקנס ב־500 לירות.

בעתירה עוד תלונות לרוב, אלא שבחלקן הגדול הן חסרות נתונים ספציפיים ומשטרעות על פרק זמן ארוך. חסרונות אלה מקשים, כמובן, על עריכתה של חקירה, אך בעזרה מתאימה של המתלוננים ייתכן שהדבר יהיה אפשרי. קיימות גם תלונות, שמוטב היה שלא להעלותן, כגון — הריסתו של בניין מסוים מטעמים ביטחוניים לאחר ליל הרצח של כמה יהודים בחברון.

אין ספק, שתפקידו העיקרי של הריבון בשטח מוחזק הוא לשמור על החוק והסדר. זאת עליו לעשות גם בהעדר כל תלונה מצד תושבי המקום. אולם, בד בבד, חשוב להבהיר לתושבים, שזכותם וחובתם להגיש תלונה כל אימת שמתנכלים להם, לעמוד על כך שזו תיבדק וכן, שיינקטו צעדים, המתבקשים מן המסכנות שיוסקו.

רק משהצהירה לפנינו פרקליטתם המלומדת של המשיבים, שחיק החקירה בעניין החנות נפתח מחדש, וכי ניתנו הוראות להתייחס במלוא כובד הראש להפרות הסדר הטוב, שוב לא ראינו טעם להוציא צו־על־תנאי בנושא התלונות. רוצים אנו להאמין, שמעתה יהיה הטיפול יעיל, וכי עבריינים יועמדו לדין. רק בדרך זו יש יסוד לתקווה, שהרוחות יירגעו, והסדר ישוב על כנו.

3. לא מצאנו יסוד לטענת העותרים, שהמחוקקים בבניין הם פולשים גרידא, ואלה טעמינו (בלכתנו מן הקל אל הכבד):

ראשית, עובדת היותו של הבניין רכוש של יהודים, בצורה זו או אחרת, כלל אינה מוכחשת על־ידי העותרים. להודעת המשיבים אף צורף נסה רישום על שמם של החכם אליהו מני והחכם רבנו חיים פרנקו עוד בשנת 1911.

שנית, אין העותרים טוענים לזכויות קנייניות בנכס, פרט לעותר הרביעי, הזכאי, כמובן, ליהנות ממעמד של דייר מוגן באין מפריע, עובדה שהמשיבים מודים בה. העותרים גם אינם מתימרים ליצג את בעלי הקניין או את סוכנות הסעד, אשר, לטענתם, היא בעלת הזכויות של דייר מוגן. די, למעשה, באלה כדי שהעותרים לא יוכלו להישמע בטענתם. אם סוכנות הסעד רוצה לטעון לזכויותיה, עליה לעשות כן במקום הנכון, בעצמה או על־ידי איש מטעמה. לטענת המשיבים היא הוציאה את שארית רכושה מהבניין עוד ב־1975. אם כך הדבר, קשה לכאורה לראות, מה הבסיס, שנותר לה להסתמך עליו.

זאת ועוד: יש יסוד להגות, שדבר נוכחותם של המחוקקים בבניין הגיע לאוזניו של הממונה על הרכוש הנטוש, ואף־על־פי־כן בוזר בשתיקה.

מעל לכל אלה יצוין, כי להודעת המשיבים צורפה החלטתה של ממשלת ישראל מיום 23.3.80, בה אומצה הצעתו של שר הביטחון והשיכון לגבי בניין „הדסה“ (מ/ש/3) ונאמר (בהמשך) שיש

א

(א) לפעול לפתוח מירקם החצר היהודית ברובע היהודי בחברון במגמה להחיותו.

ב

התכנון יעשה כך שלא תהא פגיעה בזכויות בעלים או יורשיהם ולא תפגע החלוקה לחלקות.

התכנון יעשה תוך שמירה על סגנון ומירקם כרוחו.

(ב) תיווסף קומה שלישית בבית הדסה.

ג

במסגרת זו חוקם בחברון שלוחה של ישיבת ההסדר בקרית-ארבע ובבית הדסה יוקם בית ספר שדה. בישיבה יותרו מגורי סגל ובבית הדסה תהיה אכסניה.

ד

יוצא שאחיותם של היהודים בבניין „הדסה“ היא על דעת הממשלה ובהסכמתה המלאה, על יסוד כל הנימוקים דלעיל החלטנו בשעתו לדחות את העתירה.

ניתן היום, ט"ו באייר תשמ"א (19.5.81).

ה

ו

ז